

גדוד הט "וניקים"
מתוך "נפלאות הבריאה"
מלקט ועורך: ש. אייזיקוביץ
eisikovits1@gmail.com

הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי שליחת בקשה ל eisikovits1@gmail.com,

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשי הקשר שלכם או כתובות של מעוניינים בעלון. אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אך הבא להדפיס יביא גאולה לעולם וידפיס בשם אומר.

גדוד ה"ט"וניקים" | הגדוד היחיד שהצליח להשתמט מגזירת הגיוס

גזירת גיוס בני הישיבות מרחפת על פני הארץ, עם הודעתו של שר הביטחון על שליחת צווים לאלפי בחורי ישיבות, וגדולי ישראל העומדים לפני המחנה להאיר את הדרך נלחמים בעוז ובתעצומות מול הגזירה, אשר עיקר מטרתה לגזול את הנפש היהודית מציבור היראים לדבר ה' | חיים רוזנבוים חוזר אל מדינות 'רוסיה', 'אוקראינה' ואף 'הונגריה', שם גייסו לצבא ללא שום דרך להשתמט, אולם גדוד אחד כן הצלחו להשתמט – ואלו גדוד ה"ט"וניקים' | מי הם ה"ט"וניקים? היכן הסתתרו? | הסיפור המלא

חיים רוזנבוים

כאשר גזירת גיוס בני הישיבות מרחפת על פני הארץ, עם הודעתו של שר הביטחון יואב גלנט על שליחת צווים לאלפי בחורי ישיבות, וגדולי ישראל העומדים לפני המחנה להאיר את הדרך לפני בני ישראל, נלחמים בעוז ובתעצומות מול הגזירה, אשר עיקר מטרתה לגזול את הנפש היהודית מציבור היראים לדבר ה', שבים אנו במנהרת הזמן, אל מדינות 'רוסיה', 'אוקראינה' ואף 'הונגריה', שם גייסו את תלמידי הישיבות ללא שום דרך להשתמט, אולם גדוד אחד כן השתמטו – ואלה גדוד ה"ט"וניקים'.

השנה שנת תרע"ד – ובלשון היהודים שנת רעד"ת הארץ, השנה הנ"ל נזכרת לדיראון עולם, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, אשר הביאה בכנפיה גזירות ופחד באותם ימי הרת עולם.

בד בבד, החלו בצבאות המדינות לשלוח צווי גיוס לכלל הצעירים במחנה, מגילאי שמונה עשרה ועד ארבעים, ללא שום הבדל דת ומין. ואכן, בהישמע הגזירה הנוראה בערי היהודים, אבל ובכי ומספד, על מה עשה ה' לנו ככה, להתגייס לצבא ההונגרי באותם ימים - פירוש הדבר היה: מוות כמעט בטוח!

תנאי השירות בצבא של "עובדי הכפיה" היו איומים: אלפים רבים נשלחו לרוסיה או לאוקראינה, כדי לסייע להונגרים, בני בריתם של הגרמנים, במלחמה מול הרוסים. הללו היו עוסקים בעבודות קשות ומשפילות, לחם צר מנת חלקם, בקושי הספיק להחזיק את נשמתם בגופם. היו מובילים אותם אלפי קילומטרים ברגל, בקיפאון הרוסי הנורא, כשלגופם לבוש דל - והכל, מתוך מכות ועינויים אכזריים. היות שכך, רוב-רובם של המגוייסיים, נפחו נשמתם ומתו, ברעב ובקור, ממכות או מכדורי הרובים.

לא נתפלא איפוא לדעת, כי יהודים שקיבלו צו גיוס - בני שמונה-עשרה עד ארבעים - חיפשו כל דרך, כדי להשתמט מהגיוס. ולהיכן נמלט חסיד, אנה הוא פונה כשצר לו? אל רבו... המה הגיעו לשם בהמוניהם. כך הפכה החצר של האדמו"ר, למקום מרכזי לפליטים ולעריקים מן הצבא. **אפילו שם ניתן לאותם עריקים: "גדוד הט"ו"** - ראשי התיבות: **"טמיר ונעלם"** - היות ששם חפצו מאות יהודים להיעלם ולהסתתר מאימת השלטונות.

על אותם הימים מסופר על האדמו"ר בעל 'אהבת ישראל' מויז'ניץ, אשר פתח שערי היכלו בעיר גרוסוורדיין לכל דכפין, לשם ברח מאימת המלחמה, מאות בחורים ואברכים מצאו מקומם בהיכל המלך, ורבות יסופר אודות ניסי הצלה שהיו להם שם, על אף ביקורת הצבא מפעם לפעם בביהמ"ד למצוא את אותם עריקים, אולם ראו כולם את ישועת ה', 'עיניהם להם ולא יראו', ואת גדוד הט"ו וניקים לא ראו, על אף שחלפו לידם.

גם על החסיד הותיק רבי יחיאל שטיינמץ ז"ל מסופר שכאשר נקרא להתייצב בצבא, הוא התחמק וברח לגרוסוורדיין, לשהות במחיצת רבו 'אהבת ישראל'. ואכן רבו

הורה לו להצטרף לגדודו - ה"ט"ו, כמו יהודים רבים אחרים שהסתתרו בחצרו, ובמקומם נשלחו גויים בעלי מומים להתייצב - והללו פוטר עקב אי כשירותם להתגייס. באחד הימים התאספו בגרוסוורדיין כשלושים יהודים כדי לנסוע לקלויזנבורג ולסדר "פטור" בדרך הנ"ל. האדמו"ר קרא לחסידו ר' יחיאל והורה לו לנסוע עמם - אך ר' יחיאל חשש, בהיותו עריק. נענה אליו הרבי ואמר: "הרי זקוק אתה לישועה, לך - ויהי ה' עמך."

רק כשחזר ר' יחיאל מקלויזנבורג הבין את כוונת הרבי באמרו, כי הוא זקוק לישועה - מיד בשובו קרא אליו בעל האכסניה: "מזל גדול יש לך, כי לא היית בלילה בגרוסוורדיין - כי חיפשו כאן אחרים!" - - - כה שמר האדמו"ר על גדודו בכל עת.

גם במלחמת העולם השניה מסופר על אותם ימים כאשר פתח האדמו"ר בעל ה'אמרי חיים' מויז'ניץ, את שערי לבו הרחב, את ביתו וחצרו וכל אשר לו, וחסידיים רבים, שהרגישו כי המקום הבטוח ביותר בעבורם הוא חצר הרבי - הגיעו לשם בהמוניהם. כך הפכה החצר בגרוסוורדיין, למקום מרכזי לפליטים ולעריקים מן הצבא.

כל אחד מן המסתתרים סיכן מאוד את האדמו"ר, שהיה צפוי לעונש מוות, על ה"חטא" הנורא, של הסתרת יהודי עריק בבית. אבל האדמו"ר לא נבהל ולא נרתע, גם כאשר הגיעו שוטרים לעתים קרובות לבדוק את הבית, ולחפש אחר משתמטים מן הצבא. לא זו בלבד, רבנו עוד היה מוסיף ומזמין אנשים, שיבואו להצטרף ל"גדודו."

על החסיד הנודע רבי בן ציון טאבאק ז"ל מסופר, שזכה כבר בשנת תש"ד לברכתו של האדמו"ר ה'אמרי חיים' זי"ע. היה זה כאשר נקרא בשנת תש"ד להתייצב לצבא, הוא הגיע לבקש את ברכת רבו, אשר שאלו: האם אין נאה לך להיות ב'גדוד' שלי?. כפי שמסופר לעיל הסתתרו בביתו ובחצרו של האדמו"ר בחורים שערקו מהצבא, והאדמו"ר נתן להם פתק עליו נרשמו האותיות 'ט"ו' - ר"ת טמיר ונעלם, גם רבי בן ציון קיבל על אתר פתק 'ט"ו', והוא שהה בצל האדמו"ר עד הקמת הגטו - שאז הורה האדמו"ר לברוח ולא להישאר שם, וכך ניצלו חייו.

גם הגאון רבי שמעון יחזקאל יעקובוביץ זצ"ל אב"ד ור"מ וואדקערט, כי גם הוא היה בחבורת ה"ט"ו-ניקים. פעם ערכו השלטונות ביקורת, הוא הסתתר מתחת למיטתו של ה'אמרי חיים', והם חיפשו שם ולא ראוהו, כי הוא היה ממש 'טמיר ונעלם'.

הרה"ח ר' דוד הירש ז"ל, לימים מחסידי ויזניץ בווייליאמסבורג, העלה בזכרונותיו, כי פעם נערכה ביקורת תוך כדי שולחנו של ה'אמרי חיים' בליל שב"ק, באמצע הריקודים. על אף הבהלה ששררה בלבבות, החווה האדמו"ר בחכמתו להמשיך כרגיל, וכאשר ראו המה שאף אחד אינו נמלט, הבינו שאין כאן מה לחפש והלכו להם...

אגב, בכל עת מלחמת העולם השניה, ניהל ה'אמרי חיים' את ה"שולחנות" הטהורים כסדרם בליל-שבת, אף כאשר סכנת נפשות ריחפה על המתכנסים. "... פעם, בצוק העיתים, פרצו שוטרים לבית המדרש ונכנסו באמצע עריכת ה'שולחן'. אסור היה אז להתאסף, כל אסיפה נחשדה כהתכנסות לצורך ריגול – נאלץ האדמו"ר להימלט דרך דלת אחורית, כיוון שנחשב ל'מנהל האסיפה'. השוטרים בדקו את מסמכיו של כל אחד, והיו שם רבים מהט"ו'ניקים, אי לכן היתה שם מהומה גדולה. חשבו אז, כי בשבת הבאה בודאי לא יערוך האדמו"ר שולחנו הטהור, אולם שבת היא שבת, ובשבת הבאה נערך ה'שולחן' הטהור כרגיל..."

כך המשיכו הט"ו'ניקים להסתתר בחצרו ובהיכלו של הרבי, במהלך כל הזמן עד נס הצלותיהם השונות.